

ZAKON

O UTVRĐIVANJU ČINJENICA O STATUSU NOVOROĐENE DECE ZA KOJU SE SUMNJA DA SU NESTALA IZ PORODILIŠTA U REPUBLICI SRBIJI

I. UVODNE ODREDBE

Predmet Zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se postupak u kome se utvrđuju činjenice o statusu novorođene dece za koju se sumnja da su nestala iz porodilišta ili zdravstvenih ustanova (u daljem tekstu: porodilišta) u Republici Srbiji i postupak u kome se dosuđuje pravična novčana naknada nematerijalne štete.

Cilj Zakona

Član 2.

Cilj ovog zakona je utvrđivanje činjenica pogodnih da se utvrdi istina o statusu novorođene dece za koju se sumnja da su nestala iz porodilišta u Republici Srbiji, na osnovu dokaza koji se izvedu i podataka koji se prikupe u sudskom postupku od državnih i drugih organa, roditelja i drugih lica.

Cilj ovog zakona je i izvršenje obaveze Republike Srbije iz presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Jovanović protiv Srbije (broj predstavke 21794/09).

Sve odredbe ovog zakona tumače se u cilju utvrđivanja istine o sudbini i statusu novorođene dece za koju se sumnja da su nestala iz porodilišta u Republici Srbiji.

II. ORGANI NADLEŽNI ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Prvostepeni sud

Član 3.

Postupak u kome se utvrđuju činjenice o statusu novorođene dece za koju se sumnja da su nestala iz porodilišta u Republici Srbiji (u daljem tekstu: postupak) u prvom stepenu vodi:

- 1) Viši sud u Beogradu, za područje Apelacionog suda u Beogradu;
- 2) Viši sud u Kragujevcu, za područje Apelacionog suda u Kragujevcu;
- 3) Viši sud u Nišu, za područje Apelacionog suda u Nišu;
- 4) Viši sud u Novom Sadu, za područje Apelacionog suda u Novom Sadu.

Mesna nadležnost višeg suda određuje se prema mestu u kojem se nalazi ili se nalazilo porodilište ili prema prebivalištu ili boravištu predlagača.

Sastav prvostepenog suda

Član 4.

U prvom stepenu postupak vodi i odluke donosi sudija pojedinac.

Specijalizacija sudija

Član 5.

Sudije koje postupaju u prvom i drugom stepenu u postupcima propisanim ovim zakonom, dužni su da pohađaju posebnu obuku za primenu ovog zakona, koju sprovodi Pravosudna akademija.

Program obuke iz stava 1. ovog člana donosi Pravosudna akademija.

Ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove

Član 6.

Istražne radnje u postupku, na zahtev suda, sprovode posebno obučeni policijski službenici kriminalističke policije.

Policijski službenici postupaju u skladu sa zakonom kojim se uređuju ovlašćenja policijskih službenika.

III. NAČELA POSTUPKA

Načelo dispozicije

Član 7.

Postupak se pokreće predlogom predlagača.

Istražno načelo

Član 8.

Sud je dužan da utvrđuje i činjenice koje nisu iznete u postupku i da odredi izvođenje dokaza koji nisu predloženi.

Sud može da zahteva pismene dokaze i podatke od državnih i drugih organa i fizičkih i pravnih lica, koji su dužni da ih proslede sudu u roku od 30 dana od dana prijema zahteva suda.

Sud kažnjava novčanom kaznom od 30.000 do 450.000 dinara fizičko lice ili odgovorno lice u pravnom licu, odnosno novčanom kaznom od 90.000 do 3.000.000 dinara pravno lice, ako pismeni dokaz ili podatak ne bude prosleđen sudu u propisanom roku.

Načelo hitnosti

Član 9.

Sud je dužan da vodi postupak bez odlaganja.

Pri određivanju rokova i zakazivanju ročišta sud vodi računa o tome da je postupak hitan.

Načelo poverljivosti

Član 10.

Po pravilu, javnost je isključena u postupku.

Na zahtev predlagača, sud može odlučiti da postupak u celini ili delimično bude otvoren za javnost.

Sud, predlagač i svi koji učestvuju u postupku dužni su da čuvaju tajnost podataka za koje su saznali u toku postupka koji nije bio otvoren za javnost.

U postupku se primenjuju propisi koji uređuju zaštitu podataka o ličnosti i tajnost podataka, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Načelo saslušanja predlagača i svih koji učestvuju u postupku

Član 11.

Sud je dužan da predlagaču i svima koji učestvuju u postupku pruži mogućnost da se izjasne o tvrdnjama i drugim procesnim radnjama i predlozima predlagača i svih koji učestvuju u postupku.

IV. POSTUPAK

1. Opšte odredbe

Predlagač i ostali koji učestvuju u postupku

Član 12.

Učesnik u postupku je predlagač.

Državni i drugi organi, organizacije i ustanove (ministarstva, zdravstvene ustanove, centri za socijalni rad i dr.) učestvuju u postupku, ali nemaju svojstvo učesnika u postupku u smislu zakona kojim se uređuje vanparnični postupak.

Oslobađanje od plaćanja sudske takse i besplatna pravna pomoć

Član 13.

Predlagač je oslobođen od plaćanja sudske takse.

Sud može predlagaču, na njegov zahtev, postaviti punomoćnika iz reda advokata, na teret sredstava suda.

Pravila postupka

Član 14.

Sud odlučuje o predlogu u jednostranačkom postupku, po pravilima zakona kojim se uređuje vanparnični postupak, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

2. Pokretanje postupka

Predlagač

Član 15.

Postupak se pokreće tako što predlagač podnosi sudu predlog za utvrđivanje činjenica o statusu novorođenog deteta za koje se sumnja da je nestalo iz porodilišta u Republici Srbiji (u daljem tekstu: predlog).

Predlog može da podnese roditelj novorođenog deteta, ako se do dana stupanja na snagu ovog zakona obraćao državnim organima ili porodilištu u vezi sa statusom novorođenog deteta za koje se sumnja da je nestalo iz porodilišta u Republici Srbiji.

Ako nijedan roditelj nije živ, postupak mogu da pokrenu brat, sestra, deda ili baba nestalog novorođenog deteta, bez obzira na to da li su se obraćali državnim organima ili porodilištu u vezi sa statusom novorođenog deteta.

Predlog može da podnese i lice koje sumnja u svoje poreklo, bez obzira na to da li se obraćalo državnim organima u vezi sa svojim porodičnim statusom.

Predlog u ime lica iz st. 2-4. ovog člana može da podnese i Zaštitnik građana.

Sadržina predloga

Član 16.

Predlog sadrži: ime i prezime, prebivalište ili boravište predlagača, porodičnu vezu sa nestalim novorođenim detetom, podatke o vremenu rođenja deteta, naziv i

adresu porodilišta u kome je dete rođeno, načinu na koji je saopštena smrt deteta (potvrda o smrti, prijava rođenja i sl.) i drugim navodima značajnim za postupak.

Predlog sadrži zahtev da se utvrdi status nestalog novorođenog deteta, a može da sadrži i zahtev za pravičnu novčanu naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava na porodični život.

Predlagač je dužan da uz predlog priloži ili u predlogu predloži dokaze kojima potkrepljuje činjenice koje je izneo u predlogu.

Rok za podnošenje predloga

Član 17.

Predlog se može podneti sudu u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

3. Tok postupka

Dokazna sredstva

Član 18.

Sud može da odredi da se izvedu sva dokazna sredstva koja su predviđena zakonom kojim se uređuje parnični postupak.

Samo javne isprave kojima se dokazuje smrt nisu dovoljan dokaz da je nestalo dete umrlo.

DNK analiza

Član 19.

U cilju utvrđivanja činjenica o statusu nestalog novorođenog deteta, sud može odrediti sprovođenje forenzičko-genetičke analize bioloških uzoraka humanog porekla (u daljem tekstu: DNK analiza).

Za potrebe DNK analize sud može odrediti uzimanje bioloških uzoraka od predlagača i drugih lica koja se mogu dovesti u vezu sa nestalim novorođenim detetom, kao i sa leševa.

Predlagač može odbiti uzimanje bioloških uzoraka za potrebe DNK analize samo ako bi zbog toga nastupila šteta po njegovo zdravlje.

U slučaju da predlagač neopravdano odbije uzimanje bioloških uzoraka za potrebe DNK analize, smatraće se da je povukao predlog.

Uzimanje bioloških uzoraka za potrebe DNK analize od drugih lica može se sprovesti samo uz njihovu pismenu saglasnost.

Sud može pismenim putem, od organa koji vodi nacionalni DNK registar, zahtevati pretraživanje tog registra radi upoređivanja DNK profila dobijenog DNK analizom sa podacima koji se već nalaze u registru.

Podaci dobijeni DNK analizom koja se sprovodi u skladu sa ovim zakonom, mogu se koristiti samo u svrhu utvrđivanja činjenica o statusu nestalog novorođenog deteta.

Svedoci i veštaci

Član 20.

Svedok i veštak ne mogu da uskrate svedočenje, odnosno veštačenje, niti odgovor na pojedina pitanja.

Ako svedok koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji sa mesta gde treba da bude saslušan, sud

odmah naređuje da se on prinudno dovede i da snosi troškove dovođenja i kažnjava ga novčanom kaznom od 30.000 do 450.000 dinara. Ako svedok dođe i, pošto je upozoren na posledice, uskrati svedočenje ili odgovor na pojedino pitanje, sud ga odmah kažnjava novčanom kaznom od 30.000 do 450.000 dinara, a ako i posle toga uskrati svedočenje ili odgovor na pojedino pitanje sud ga ponovo novčano kažnjava.

Sud kažnjava novčanom kaznom od 30.000 do 450.000 dinara veštaka – fizičko lice ili odgovorno lice u pravnom licu koje obavlja veštačenje, odnosno od 90.000 do 3.000.000 dinara pravno lice koje obavlja veštačenje ako veštak ne dođe iako je uredno pozvan, a izostanak ne opravda ili ako u ostavljenom roku ne podnese nalaz i mišljenje ili odbije da vrši veštačenje.

Ročišta

Član 21.

Sud zakazuje ročište na zahtev predlagača.

Ako zahtev predlagača izostane, sud zakazuje ročište kada je to potrebno radi utvrđivanja bitnih činjenica ili izvođenja dokaza ili kada smatra da je održavanje ročišta potrebno iz drugih opravdanih razloga.

Podnošenje krivične prijave

Član 22.

Ako u toku postupka sud dođe do saznanja o postojanju osnova sumnje da je izvršeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, dužan je da odmah podnese krivičnu prijavu nadležnom javnom tužiocu.

4. Odlučivanje suda

Rešenje

Član 23.

O osnovanosti predloga sud odlučuje rešenjem.

Rešenjem o usvajanju predloga određuje se status nestalog novorođenog deteta tako što se utvrđuju činjenice o njegovoj smrti i mestu gde se telo deteta nalazi ili, ako ne može da se utvrdi da je dete mrtvo, utvrđuju se činjenice koje objašnjavaju šta se sa nestalim novorođenim detetom dogodilo i mesto gde se ono nalazi.

Ako ne mogu da se utvrde činjenice koje objašnjavaju šta se sa nestalim novorođenim detetom dogodilo, sud rešenjem konstatuje da ne može da se utvrdi status nestalog novorođenog deteta.

Pravnosnažno rešenje kojim je sud konstatovao da ne može da se utvrdi status nestalog novorođenog deteta ne sprečava predlagača da ponovo pokrene postupak o istoj stvari ako je saznao nove činjenice ili našao ili stekao mogućnost da upotrebi nove dokaze na osnovu kojih je moglo da bude doneto rešenje iz stava 2. ovog člana da su te činjenice ili dokazi bili upotrebljeni u ranijem postupku.

Sud je dužan da utvrdi koji organ, organizacija ili ustanova je odgovorna za nestanak novorođenog deteta.

Pravična novčana naknada

Član 24.

Rešenjem kojim usvaja predlog sud dosuđuje predlagaču pravičnu novčanu naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava na porodični život.

Pravična novčana naknada dosuđuje se i ako je sud doneo rešenje kojim konstatuje da ne može da se utvrdi status nestalog novorođenog deteta.

Pravična novčana naknada može da se dosudi samo ako je zahtevana u predlogu.

Visina pravične naknade

Član 25.

Visinu pravične novčane naknade nematerijalne štete sud određuje po slobodnoj oceni, ceneći sve okolnosti slučaja, a pre svega intenzitet pretrpljenih duševnih bolova i straha i druga merila određena zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi.

Pravična novčana naknada ne može da se dosudi u iznosu većem od 10.000 evra u dinarskoj protivvrednosti po zvaničnom srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan donošenja rešenja suda.

Pravična novčana naknada isplaćuje se iz budžeta Republike Srbije.

Dosuđivanje pravične novčane naknade ne utiče na pravo predlagača na naknadu materijalne štete.

5. Postupak po žalbi

Žalba

Član 26.

Protiv rešenja višeg suda predlagač može podneti žalbu nadležnom apelacionom sudu, preko višeg suda, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.

Žalbom može da se pobija i samo visina dosuđene pravične novčane naknade.

Apelacioni sud odlučuje o žalbi u veću od troje sudija.

Odluka po žalbi

Član 27.

Apelacioni sud rešenjem odlučuje o žalbi.

Protiv rešenja donetog o žalbi revizija nije dozvoljena.

Dejstvo pravnosnažnog rešenja u drugim postupcima

Član 28.

U krivičnom ili drugom postupku, organ koji vodi postupak vezan je pravnosnažnim rešenjem donetim u postupku propisanom ovim zakonom, kojim su utvrđene činjenice o smrti deteta.

V. KOMISIJA

Komisija za prikupljanje činjenica o statusu novorođene dece za koju se sumnja da su nestala iz porodilišta u Republici Srbiji

Član 29.

Vlada, u roku od 30 dana od dana početka primene ovog zakona, obrazuje Komisiju za prikupljanje činjenica o statusu novorođene dece za koju se sumnja da su nestala iz porodilišta u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Komisija).

Zadatak Komisije je da prikuplja i obrađuje sve činjenice i podatke koji se nalaze u posedu:

1) pravosudnih organa pred kojima su vođeni ili se još uvek vode pretkrivični i krivični postupci pokrenuti po krivičnim prijavama roditelja ili drugih osoba, a koja sadrže navode o oduzimanju i trgovini sa novorođenom decom;

2) organa unutrašnjih poslova koji su ili kroz primenu policijskih ovlašćenja ili postupajući po nalogima pravosudnih organa zaduženih za vođenje pretkrivičnih i krivičnih postupaka, ili na drugi način, došli u posed činjenica, podataka i saznanja koji se odnose na oduzimanje i trgovinu novorođenom decom;

3) svih medicinskih ustanova koje su u svom radu ili na bilo koji drugi način došle ili su mogle da dođu u kontakt sa trudnicama, novorođenom decom ili decom koja su mrtvorodena, ili decom koja su ubrzo nakon porođaja preminula u medicinskim ustanovama;

4) matičnih službi jedinica lokalne samouprave u koje su upisivane činjenice rođenja i smrti sve dece za koje postoji sumnja da su oduzeta i da se sa njima trgovalo;

5) svih javnokomunalnih preduzeća kojima je bilo ili još uvek jeste delegirano javno ovlašćenje sahranjivanja pogrebnih ostataka mrtvorodene dece ili dece koja su preminula ubrzo nakon porođaja u nekoj od medicinskih ustanova;

6) svih centara za socijalni rad koji bi u svom posedu mogli da imaju činjenice, podatke i saznanja koja se odnose na oduzimanje i trgovinu novorođenom decom;

7) svih drugih državnih, pokrajinskih organa, kao i organa jedinica lokalne samouprave, i svih javnih preduzeća i ustanova koje bi u svom posedu mogle da imaju činjenice, podatke i saznanja koji se odnose na oduzimanje i trgovinu novorođenom decom.

Svi subjekti iz stava 2. ovog člana u obavezi su da Komisiji omoguće pristup svim podacima kojima raspolažu i razgovor sa zaposlenima u vezi sa zadatkom Komisije.

Komisija može obrađivati podatke o ličnosti samo po dobijenoj saglasnosti Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, koji je dužan da po zahtevu Komisije odluči u roku od pet dana od dana prijema zahteva.

Komisija ima 15 članova, od kojih šest članova Vlada imenuje iz reda predstavnika ministarstava nadležnih za poslove: pravosuđa, unutrašnjih poslova, zdravlja, brige o porodici, državne uprave, kao i Bezbednosno-informativne agencije, a devet članova iz reda predstavnika registrovanih udruženja roditelja koja se bave pitanjima nestale novorođene dece, na usaglašeni predlog tih udruženja.

Komisija odlučuje većinom glasova od ukupnog broja članova Komisije.

Komisija donosi poslovnik o svom radu.

Komisija bira predsednika iz reda članova koji su predstavnici registrovanih udruženja roditelja koja se bave pitanjima nestale novorođene dece.

Komisija podnosi godišnji izveštaj o svom radu Vladi i nadležnom odboru Narodne skupštine.

Stručne i administrativno-tehničke poslove za potrebe Komisije obavlja Generalni sekretarijat Vlade.

VI. ZAVRŠNA ODREDBA**Stupanje zakona na snagu i početak primene****Član 30.**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se istekom roka od tri meseca od dana stupanja na snagu, izuzev odredaba čl. 3, 5, 15, 16. i 17. ovog zakona koje se primenjuju od dana stupanja na snagu ovog zakona.